

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

=====

DE RAAD VAN STATE, Afdeling Wetgeving, tweede kamer, geraadpleegd op 28 Juni en 11 September 1948 door de Voorzitter van de Kamer der Volksvertegenwoordigers omtrent het wetsontwerp betreffende de boekhouding in de ondernemingen, heeft, tijdens zijn zitting van 25 September 1948, volgend advies uitgebracht.

Luidens de memorie van toelichting meent de Regering dat de thans van kracht zijnde wetgeving inzake het houden van boekhoudingsboeken en boekhoudingsstaten tot een voorbije tijd behoort. Zij acht het bijgevolg noodzakelijk de regels van boekhouding, die elke onderneming van enige omvang zal dienen te volgen, nader te omschrijven.

" Er wordt van de door de wet voorgeschreven boekhouding verwacht" - aldus de memorie van toelichting- " dat ze waarachtige, nauwkeurige en onbetwistbare gegevens over het beheer en de economische en financiële toestand van de onderneming zou verschaffen, en dat ze in gepaste bescheiden de waarheid zou uitdrukken aangaande de waarde van de onderneming, zoals ze blijkt uit de verslagen die door deze in de verschillende takken van haar bedrijvigheid verkregen werden".

.../...

Het ontwerp strekt er eveneens toe, aan de statistische regeringsdiensten de voor hun werkzaamheden nodige gegevens te verschaffen en toezicht op de ondernemingen mogelijk te maken. (zie artikel 37).

Het aldus omschreven object van het ontwerp doet er toe besluiten, dat alleen de titel van de Nederlandse tekst "ontwerp van wet betreffende de boekhouding in de ondernemingen" doeltreffend is. De titel van de Franse tekst zou dienen te luiden: "Loi relative à la comptabilité des entreprises". Zodoende zouden de titels van de beide teksten overeenstemmen en zou het gebruik worden vermeden van een dubbelzinnige uitdrukking, het woord "enregistrement", dat in de in België gebruikelijke juridische terminologie niet de betekenis heeft die het ontwerp daaraan toekent en slechts gedeeltelijk het object van het ontwerp weergeeft.

Het ontwerp laat volledig aan de Koning de zorg over om in concreto het toepassingsgebied van de wet te omschrijven. Het verleent Hem een grote bevoegdheid, wat betreft het bepalen der boekhoudkundige documenten, die de ondernemingen waarvan sprake kunnen verplicht worden op te maken.

Het bepaalt niet nauwkeurig wat dient verstaan te worden door "onderneming". Daaruit volgt dat, zonder het uitdrukkelijk te zeggen, het ontwerp kan toegepast worden op ondernemingen zonder handelskarakter, op kleine landbouwbedrijven en op het ambachtswezen. Indien zulks de bedoeling is, ware het wenselijk het nader te bepalen, ten einde alle twijfel daaromtrent weg te nemen.

Anderzijds is het van belang op te merken, dat verscheidene wettelijke en reglementaire bepalingen, waarvan de belangrijkste vermeld worden in de bijlage, reeds een regeling inhouden omtrent welbepaalde punten in zake de boekhouding in sommige ondernemingen. Het blijkt noodzakelijk dat het ontwerp zich uitspreke over de terugslag der nieuwe bepalingen op deze reglementering.

.../...

Sectie 1. - Algemene bepalingen.

Artikel 1 laat aan de Koning de zorg over om de wet van toepassing te maken op de categorieën van ondernemingen die Hij aanwijst.

Het artikel bepaalt evenwel noch het begrip "onderneming" waarnaar zij verwijst, noch de criteria die de uitvoerende macht tot leidraad zullen dienen.

In de memorie van toelichting komen enkele algemene aanwijzingen voor, waarvan niet kan gezegd worden of zij al dan niet een beperkende opsomming uitmaken. Het zou wenselijk zijn die in artikel 1 in te lassen, om de draagkracht van dit artikel nader te omschrijven, terwijl het begrip "karakter van openbaar belang dat aan hun bedrijf verbonden is" het niet zo helder begrip "bedrijvigheid van openbare aard" zou vervangen.

De eerste drie woorden van artikel 1 zijn overbodig.

Het zou waarschijnlijk hier passen de grenzen der bevoegdheid van de Koning vast te stellen, inzake het intrekken of het wijzigen van bijzondere bepalingen die het boekhouden van sommige categorieën van ondernemingen beheersen.

Artikel 2 heeft voornamelijk de ondernemingen op het oog, die ten opzichte van de personen, wie hun patrimonium toebehoort, geen afzonderlijke juridische individualiteit bezitten. Wanneer een zodanige onderneming onder toepassing van de wet zal vallen, dient door haar een afzonderlijke boekhouding te worden aangelegd, afgescheiden van de boekhouding der personen wie haar patrimonium toebehoort. Het artikel is duister. Het zou voornamelijk de kenmerken dienen aan te geven van de ondernemingen waarop het kan worden toegepast. Zijn tekst zou nauwkeurigheidshalve moeten verbeterd en aangevuld worden. Er dient inderdaad over gewaakt te worden, dat met het

.../...

oog op de eventuele toepassing van de paragrafen 2 en 3 van artikel 573 van het Wetboek van Koophandel betreffende de bankbreuk, de boekhouding van de onderneming de nodige inlichtingen verschaffe over de persoonlijke voorafnemingen, welke door de eigenaars van het patrimonium worden gedaan.

Dit artikel zou **beter** thuishoren achter artikel 3 van het ontwerp.

Naar luid van artikel 3, worden wat betreft de aan het ontwerp onderworpen ondernemingen, de artikelen I6 tot I8 van titel III van boek I van het wetboek van koophandel betreffende het houden van koopmansboeken vervangen door de bepalingen van het ontwerp.

De boekhoudkundige documenten, waarvan het opmaken door de artikelen 77, I07, I37, eerste lid, I58, I66 en I98 wordt opgelegd, worden opgemaakt overeenkomstig de bepalingen van het ontwerp in zover deze laatste van de eerste afwijken.

Men ziet de reden niet in, die een afwijking van de artikelen I6 tot I8 van titel III van boek I van het wetboek van koophandel ten voordele van de aan het ontwerp onderworpen handelsondernemingen rechtvaardigt of wenselijk maakt. Er bestaat geen tegenstrijdigheid tussen deze bepalingen van het wetboek van koophandel en het geheel van het ontwerp. Wel is waar, vullen de bepalingen van het ontwerp die van het wetboek van koophandel op een gelukkige wijze aan en is het dus wenselijk hun toepassing zonder onderscheid voor alle kooplieden te behouden. Bijgevolg zou artikel 7 van het ontwerp worden verlicht, wanneer de huidige tekst van het eerste lid werd vervangen door een verwijzing naar artikel I8 van titel III van boek I van het wetboek van koophandel. Artikel 11 zou op gelijke wijze kunnen gewijzigd worden.

.../...

Zonder reden wordt naar artikel 198 van de ~~samen-~~
~~schakel~~ wetten op de handelsvennootschappen verwezen. Dit ar-
tikel inderdaad legt aan de buitenlandse vennootschappen, die
in België een zetel bezitten, sommige bekendmakingen op, die
verplichtend zijn voor de Belgische vennootschappen. Het ont-
werp tast in ~~genen~~ dele deze verplichting aan en artikel 198
zou uit de opsomming ~~dienen~~ geschrapt te worden.

Deze opmerking wijst op een leemte in het ontwerp.

Zal het mogelijk zijn de buitenlandse vennootschap-
pen die een bijkantoor of een bedrijfszetel in België bezitten,
er toe te verplichten dit bijkantoor of deze bedrijfszetel aan
de toepassing van de wet te onderwerpen?

Dit zou wenselijk zijn, maar een uitdrukkelijke be-
paling dringt zich op. Zij zou na artikel 2 van het ontwerp
worden ingelast.

Lid 3 van artikel 3, waarvan de redactie dient te
worden gewijzigd, zou aan lid 2 kunnen worden toegevoegd.

Sectie II. - Boeking van de verrichtingen der
onderneming.

Het woord "enregistrement" dat in het bijzonder ge-
bruikt wordt voor de overschrijving of de vermelding van een
akte of vooreen geschrift in openbare registers, zou met voor-
deel vervangen worden, door het woord "inscription". Dit geldt
eveneens voor artikel 4 en voor andere artikelen, telkens als
gebruik gemaakt wordt van de term "enregistrement".

Artikel 4 zou dienen te worden gewijzigd zoals hier-
boven is gezegd en de redactie van de tweede alinea zou dienen
verlicht te worden.

.../...

De redactie van artikel 5 zou dienen te worden verbeterd. Regels kunnen inzonderheid het houden van een rekening bepalen maar kunnen niet haar werking beheersen.

Het zou niet overbodig zijn nader aan te geven wie te waken heeft over het tot stand brengen van het boekhoudingsplan der onderneming.

In lid 3 zou het wenselijk zijn de redactie van het tweede gedeelte te wijzigen om aldus de oordoor duistere uitdrukking betreffende een nieuwe schifting of een nieuwe ontleding der rekeningen te verwijderen.

Artikel 6 zou in regel vier een vormverbetering De zinsnede "de er in geboekte mutaties" zou dienen vervangen te worden door "de er in geboekte bewerkingen".

Bij artikel 7 zou een nieuwe redactie van het eerste lid, overeenkomstig de opmerkingen gemaakt bij het onderzoek van artikel 3, de redactie van het ontwerp dienen te vervangen.

Lid 2 zou dienen te worden gewijzigd, vermits artikel 4 niet spreekt over gespecialiseerde dagboeken. Lid 2 behoeft een nieuwe redactie, zodat de overbodige of duistere uitdrukkingen zoals deze van het maandelijks samenvatten er uit verdwijnen.

In artikel 8 kan de uitdrukking "administratieve stukken" verwarring stichten. Het ware beter haar te vervangen door de uitdrukking "stukken van het beheer der onderneming". De redactie van het overige van het artikel zou dienen verlicht te worden.

Akten en documenten geven de rechtvaardiging van een bewerking, maar vormen er niet de grondslag van. Een beslissing is niet vatbaar voor inschrijving in de boekhouding; de bewerking die er op volgt is het wel.

.../...

Sectie III. - Inventaris en afsluitings-
verrichtingen.

Artikel 9 houdt geen rekening met het feit dat vele ondernemingen hun boekjaar beginnen en sluiten op een andere datum dan I Januari en 31 December. Voor degenen, welke op het oogenblik dat de wet in werking treedt, zouden verkiezen geen afwijking van de beschikking van lid 2 aan te vragen of een weigering zouden oplopen, is het noodzakelijk een overgangsmaatregel in te lassen en met dit doel het artikel aan te vullen.

Lid 2 van artikel 10 verwijst naar het bedrag en de juiste aanpassing van de voorzieningen, afschrijvingen en vernieuwingsfondsen die aan de vereisten van een regelmatige gang van de onderneming voldoen. Uit de vermelding in de tekst van het woord "bedrag" schijnt voort te vloeien dat het de juiste aanwending van de voorzieningen is die het ontwerp op het oog heeft. Het zou dus passen de term "aanpassing" te vervangen door "aanwending".

Het laatste lid van het artikel zegt dat de actieve en passieve bestanddelen, die betrekking hebben op de verrichtingen welke buiten de gewone werkzaamheden der onderneming vallen, worden ondergebracht in een afzonderlijke rubriek van de inventaris, tenzij ze van te weinig belang zijn. De op het einde van dit lid bedoelde uitzondering zou dienen geschrapt te worden. Zij kan tot misbruiken aanleiding geven en de nauwkeurigheid der inventarissen schaden.

Het eerste lid van artikel 11 ~~veroort~~ ^{veroort} herzieningen in wat de vorm betreft.

In artikel 13 ziet men niet de reden van de vermelding in de tekst van het begrip functie. Het valt samen met het begrip bestemming. De woorden die er ~~betrekking~~ op hebben, zouden dienen weg te vallen.

.../...

Artikel I4 bepaalt op één vijfde het minimumbedrag van de jaarlijkse afschrijving der kosten van stichting, van inrichting, van vestiging, van eerste inrichting, enz. der ondernemingen.

De wetgeving betreffende het toezicht op de ondernemingen van verzekering op het leven, inzonderheid, richt de afschrijving van deze kosten op een andere manier in. Niets in het ontwerp wijst er op dat het de afschaffing zou voorstaan van dergelijke bepalingen, die eigen zijn aan sommige ondernemingen. Het is derhalve noodzakelijk, aan het Ie lid een bepaling toe te voegen, die het behoud van de bestaande reglementering bevestigt. Het artikel zou eveneens moeten worden nagezien, wat betreft de terminologie.

Bij het eerste lid van artikel I5 wordt voor sommige onlichamelijke goederen, zoals de rechten van concessie van het in bedrijf nemen, van het gebruik van patenten, van vergunningen enz.. het bedrag van de jaarlijkse afschrijving vastgesteld op één tiende, tenzij een andere methode door de wet of bij overeenkomst zou zijn opgelegd.

Men ziet niet de reden, waarom geen onderlinge verhouding is tot stand gebracht tussen de manier van afschrijven dezer goederen en die der kosten vermeld in artikel I4. Dit laatste legt een jaarlijkse minimum-afschrijving op, maar laat aan de ondernemingen de keuze om grotere afschrijvingen te doen. Het ware logisch, onder eerbiediging van de wettelijke of contractuële bepalingen, zich te beperken tot het vaststellen van een jaarlijks minimum van één tiende.

Lid 2 van artikel I6 brengt in de wetgeving het begrip van vernieuwingsfonds. De er van gegeven bepaling dient nauwkeurig te worden omschreven om beter te laten uitkomen, dat de waarden die de grondslag vormen van het vernieuwingsfonds, die zijn, welke bestaan op de dag van het opmaken van de inventaris. Bovendien vergt deze alinea hervorming, wat de vorm betreft.

.../...

Artikel 17.-- De zinsnede van het 1e lid dat verwijst naar "bewaargevingen van waarden en van allerlei borgtochten waaraan in het raam van het doel der ondernemingen een blijvende rol wordt toegekend" zou dienen vervangen te worden door "bewaargevingen van waarden en van allerlei borgtochten nodig voor het verwezenlijken van het doel der onderneming".

In de tweede zin van artikel 18, zou het bijwoord "netto" dienen weggelaten te worden in de uitdrukking "netto-waarde". Het gaat immers over de boekhoudkundige waarde van goederen en van genoteerde effecten.

In de Franse tekst van het ontwerp zou "prix d'achat et de revient moyen" dienen vervangen te worden door "prix moyen d'achat et de revient".

Artikel 21.-- In het eerste lid zou de zinsnede "waaraan niet langer een duurzame rol in het nastreven van het doel der onderneming wordt toegekend" dienen vervangen te worden door "voor de uitbating van de onderneming dienen behouden te worden".

De laatste woorden van lid 3 zouden dienen te worden weggelaten, vermits de inkoopprijs van een voorwerp steeds kan worden vastgesteld.

Het tweede gedeelte van artikel 23 zegt: "Het besluit dat ze opgeeft, kan deze regelen verplichtend maken of er het voordeel van artikel 12, 2e alinea, aan toekennen". Daar men niet goed, in de gedane veronderstelling, de redenen inziet die de Koning er zouden kunnen toe brengen om bij besluit, regels vast te leggen die geen verplichtend karakter bezitten, zou dit gedeelte van het artikel tot de hiernavolgende tekst met nut kunnen worden teruggebracht: "Het besluit dat ze opgeeft kan het voordeel van artikel 12 lid 2 toekennen".

De bij lid 2 van artikel 24 bedoelde reserve is een nieuw begrip. Zij ontstaat uit het overschot van het vernieuwingsfonds en dient het voorwerp uit te maken van een inschrijving onder vorm van een reserve zonder bestemming. De

.../...

woorden "aldus behandeld worden" die bovengenoemd lid beëindigen zijn een nodeloze herhaling die dient geweerd te worden.

Sectie IV. - Jaarlijkse rekeningen.

Artikel 26 vermeldt het begrip omzet. Het ware wenselijk dat dit begrip nauwkeurig door de wet bepaald zou worden. Het artikel vereist bovendien een lichte vormverbetering

In de Franse tekst van het eerste lid van artikel 28, zou het wenselijk zijn het woord "détails" door het woord "données" te vervangen. Het is juister en stemt overeen met de in de Nederlandse tekst van het ontwerp gebruikte term.

Het laatste lid zou dienen te worden geschrapt. Indien de staat van de uitgaven en lasten bedoeld bij artikel 28 opgesteld wordt in overeenstemming met de aldaar vermelde bepalingen, dient het totaal der kosten overeen te stemmen met de totale kostprijs van de goederen en diensten waarop de omzet betrekking heeft. Er is bijgevolg aldaar geen plaats voor een uiteenzetting over het werkelijk verband tussen het totaal van de uitgaven die op deze staat voorkomen en de onder artikel 26 vermelde totale kostprijs.

Artikel 29.- Het ontwerp laat niet toe vast te stellen naar welk criterium de Koning zich zal gedragen om sommige categorieën van ondernemingen te onderwerpen aan een bijzondere reglementering inzake het opmaken van bedrijfsrekeningen. De redactie van deze bepaling zou, in elk geval, klasscher dienen te zijn.

Artikel 36.- lid 1. - Het ware wenselijk het bijwoord "duidelijk" te vervangen door het bijwoord "afzonderlijk" dat beter het door de bepaling nagestreefde doel weergeeft.

.../...

Sectie V. - Bijzondere bepalingen.

Artikel 37 verleent aan de Koning de macht om, voor doeleinden van controle of statistiek, het opmaken van andere boekhoudingsstaten dan de jaarlijkse rekeningen op te leggen. Het voegt er aan toe dat de Koning bepaalt welke tussen deze staten zonder nieuwe schifting van de boekhouding moeten samengesteld worden.

Vermits het doel van het ontwerp bestaat in het tot stand brengen van een volledige en volmaakte boekhouding der ondernemingen, kan worden vermoed dat de boekhoudingsstaten die, op grond van deze beschikking, door de Koning zullen worden opgelegd, zullen kunnen opgemaakt worden zonder nieuwe schifting van de boekhouding. De tweede zin van artikel 37 zou zich bijgevolg dienen te beperken tot het toekennen aan de Koning van de keuze om, indien Hij het nodig oordeelt, een nieuwe schifting van de boekhouding op te leggen die het opmaken van de staten zou voorafgaan.

Artikel 38 is duister en zou zodanig dienen opgesteld te worden dat men er zou kunnen uit afleiden of de aan de Koning toegekende bevoegdheid zich beperkt tot het Hem verlenen van de mogelijkheid om voor het opmaken van de jaarlijkse rekeningen en bij artikel 37 vermelde staten andere regels voor te schrijven dan die welke voorzien zijn bij sectie IV van het ontwerp, ofwel of het Hem machtigt, voor geheel de boekhouding, een door Hem vastgesteld plan op te leggen.

Het onderzoek van het ontwerp laat op dit punt niet toe zich een vaste mening te vormen. Naar het voorkomt zou men de eerste onderstelling dienen aan te nemen.

Artikel 39 zal pas een reden van bestaan hebben de dag waarop de ondernemingsrevisoren zullen ingesteld worden.

.../...

Littera C vergt een lichte verbetering.

Artikel 41.- Te lid. -Vermits vrijheidsstraffen zwaarder geacht worden dan geldboeten, dienen zij eerst vermeld te worden. Het bedrag der geldboeten schijnt overdreven en de zwaarte der gevangenisstraffen komt niet overeen met de belangrijkheid van de boeten. Om een zeker evenwicht te behouden tussen de straffen, bepaald bij de artikelen 41 en 42 en de straffen, bepaald bij de artikelen 200 en volgende van de samengeschakelde wetten op de vennootschappen, zou men kunnen volstaan met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en geldboete van 50 fr. tot 10.000 fr. of een van deze straffen alleen te voorzien.

Artikel 43.- Om dezelfde redenen als hierboven, ware het wenselijk de gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en de geldboete van 1.000 fr. tot 10.000 fr. ofwel een van deze straffen alleen te voorzien.

Artikel 44.-Zoals het ontwerp de bedrijfsrekening omschrijft is deze, om dezelfde redenen als de winst- en verliesrekening, te beschouwen als een akte. Het zou bijgevolg passen ze op te nemen in de bij lid 4 vermelde opsomming. Dit zou voor gevolg hebben dat lid 5, dat verwijst naar lid 4, eveneens op haar toepasselijk zou zijn.

Artikel 46.- Artikel 209 der samengeschakelde wetten op de vennootschappen bepaalt dat de balans bestaat zodra zij ter inzage van de aandeelhouders of van leden der vennootschap is gesteld.

Artikel 46 zou dienen met deze bepaling in overeenstemming gebracht te worden en te vermelden dat de balans der ondernemingen, waarop artikel 209 der samengeschakelde wetten op de vennootschappen toepasselijk is, bestaat zodra zij ter inzage werd gesteld van een persoon die het recht heeft om er kennis van te nemen.

.../...

Om alle dubbelzinnigheid te vermijden, wat betreft de overtreding, waaraan zich schuldig maken zij die artikel 40 van het ontwerp niet in acht nemen en, met het doel de teksten van het strafrecht eenvormig te maken, zou het verkieslijk zijn, in artikel 47 alleen te zeggen dat elke inbreuk op artikel 40 gestraft wordt met de bij artikel 458 van het strafwetboek bepaalde straffen.

Artikel 49.- Dit artikel laat aan de Koning de zorg over om de datum en de voorwaarden waaronder de wet in werking zal treden, te bepalen. Onder "voorwaarden" schijnt hier te moeten worden verstaan "modaliteiten".

Deze bepaling zou dienen weggelaten te worden, vermits zij alle rechtvaardiging mist. De wet is inderdaad slechts vatbaar voor toepassing op vooraf door de wet bepaalde categorieën van ondernemingen. De Koning, volgens deze tekst, beslist reeds over de datum van de toepassing.

Het behoud van deze bepaling zou steeds hinderlijk zijn omdat zij de Koning nodeloos zou verplichten de wet in werking te doen treden alvorens te kunnen overgaan tot het aanwijzen der categorieën van ondernemingen, waarop Hij zich voorneemt de wet toe te passen.

Het zou alleen dan anders zijn, indien men aan de Koning de mogelijkheid gaf om de wet, bij gedeelten, in werking te doen treden, wat niets in het ontwerp laat vermoeden.

De Raad van State stelt bijgevolg voor aan de hem voorgelegde tekst van het ontwerp de hiernavolgende wijzigingen aan te brengen.

ONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE BOEKHOUDING

IN DE ONDERNEMINGEN.

KAREL, Prins van België
Regent van het Koninkrijk

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstigen, HEIL.

Op de voordracht van de Minister van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting en op advies van de in Raad vergaderde Ministers.

Wij hebben besloten en Wij besluiten:

De Minister van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting wordt er mede belast het ontwerp van wet waarvan de inhoud hieronder volgt, in Onze Naam in de Wetgevende Kamers neer te leggen:

S E C T I E I.

ALGEMENE BEPALINGEN.

Eerste Artikel.

Deze wet is toepasselijk op de door de Koning omschreven categorieën van ondernemingen.

Bij het bepaalde vaststellen van deze categorieën, houdt de Koning rekening met de economische belangrijkheid van de ondernemingen, hun rechtsstatuut, het karakter van openbaar belang dat aan hun bedrijvigheid verbonden is.

Artikel 2.

Titel III, boek I van het Wetboek van koop- handel blijft toepasselijk op de aan deze wet onderworpen ondernemingen, die de hoedanigheid van koopman bezitten.

De inventaris, de balans en de winst- en verlies- rekening, waarvan het opmaken door de artikelen 77,

...//...

107, 137, 1ste lid, 158 en 166 van de samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen is opgelegd, worden door de aan deze wet onderworpen vennootschappen opgesteld overeenkomstig de bepalingen van deze wet. De evenvermelde bepalingen, in zover zij niet strijdig zijn met de bepalingen van deze wet, blijven toepasselijk op de bedoelde vennootschappen.

Artikel 3.

Elke aan deze wet onderworpen onderneming maakt het voorwerp uit van een afzonderlijke boekhouding zelfs indien zij geen eigen individualiteit bezit, gescheiden van die der personen aan wie haar patrimonium toebehoort; het geïnvesteerd kapitaal en de daaraan gebrachte wijzigingen, inzonderheid, maken het voorwerp uit van boekingen, die de aard en het bedrag daarvan duidelijk laten uitkomen.

Dit geldt eveneens voor de persoonlijke voorafnemingen gedaan door de personen, aan wie het patrimonium van de onderneming toebehoort.

De buitenlandse ondernemingen die in België een bijhuis of enige bedrijfszetel hebben, zijn onderworpen aan de bepalingen van deze wet, wat betreft de boekhouding van deze bijhuizen of deze bedrijfszetels.

S E C T I E II.

BOE KING VAN DE VERRICHTINGEN DER ONDERNEMINGEN.

Alle verrichtingen die op de oprichting, het bedrijf en het financieel beheer van de onderneming betrekking hebben, worden van dag tot dag, onmiddellijk, volledig en naar waarheid ingeschreven in een of meer dagboeken. Elke boeking dient door een bewijsstuk gestaafd. Deze inschrijvingen worden gedaan volgens de gebruikelijke regelen van het dubbel boekhouden. Zij steunen op een stel van rekenin-

...//...

gen waarop volgens hun aard aangegeven staan, enerzijds de aangewende middelen, zoals geïnvesteerde kapitalen, reserves, winsten, fondsen en voorzieningen van alle aard, om het even welke schulden en verbintenissen tegenover derden, en anderzijds de activa, met inbegrip van om het even welk recht of verhaal tegen of ten opzichte van derden, alsook van de nog niet geboekte lasten en verliezen.

Artikel 5.

Het in bovengenoemd artikel vermelde stel van rekeningen wordt beschreven en de regelen betreffende hun teboekstellen worden opgetekend in een boekhoudingsplan.

Er dient gezorgd voor de methodische aanpassing van dit plan aan de aard van het bedrijf der onderneming en aan de noodwendigheden van haar beheer.

Het boekhoudingsplan wordt derwijze opgesteld, dat het mogelijk is de bij sectie IV bedoelde jaarlijkse rekeningen op te maken door eenvoudige overschrijving van de saldi der rekeningen.

Artikel 6.

De in de bovenstaande artikelen bedoelde rekeningen worden derwijze gehouden en gegroepeerd, dat een volledige overeenstemming blijkt tussen de er in geboekte verrichtingen en de inschrijvingen in de dagboeken.

Artikel 7.

Het journaal wordt genummerd, geparafeerd en gevisieerd overeenkomstig de bepalingen van artikel 18 van titel III van boek I van het Wetboek van koophandel.

...//...

Wanneer verscheidene gespecialiseerde dagboeken tegelijk worden gehouden, worden de er in vermelde inschrijvingen op geregelde tijden en ten minste eens per maand verzameld en overgeschreven in een centraliserend journaal.

Artikel 8.

De acten, bescheiden, brieven en stukken van het beheer van de onderneming, die de in de boeken ingeschreven verrichtingen staven, worden stelselmatig gerangschikt.

S E C T I E I I I .

INVENTARIS EN AFSLUITINGSVERRICHTINGEN.

Artikel 9.

De rekeningen worden per dienstjaar gehouden. Behoudens door de Koning toegestane afwijkingen, begint het boekjaar op 1 Januari en sluit het op 31 December daaropvolgend.

De ondernemingen waarvan het boekjaar sluit op een andere datum dan 31 December en die niet de in het bovengenoemde lid II voorziene afwijking bekomen hebben, sluiten het dienstjaar, in de loop waarvan de wet op haar toepasselijk wordt op 31 December van het lopend burgerlijk jaar.

Artikel 10

Bij het afsluiten van ieder boekjaar worden de omstandige materiele opnemingen alsook de andere controle- verrichtingen en revisies gedaan, die nodig

...//...

zijn ter volledige verificatie van het bestaan en van de waarde van alle bestanddelen, zo actieve als passieve van het vermogen der onderneming. De revisies slaan ook op het bedrag en het juiste gebruik van de voorzieningen, afschrijvingen en vernieuwingsfondsen, die aan de vereisten van een regelmatige gang van de onderneming voldoen.

De uitslagen van die verrichtingen en van de ramingen, die artikelsgewijs en stelselmatig dienen te worden gedaan, worden in een onderhands opgemaakte inventaris opgetekend.

Ten einde de bij artikel 24 voorgeschreven vergelijking mogelijk te maken, wordt de inventaris op dezelfde wijze geschikt als het stel van rekeningen, bedoeld bij de artikelen 4 tot 6.

De actieve en passieve bestanddelen die betrekking hebben op verrichtingen welke buiten de gewone werkzaamheden der onderneming vallen, worden ondergebracht in een afzonderlijke rubriek van de inventaris.

Artikel 11.

De inventaris wordt per boekjaar overgeschreven in een daartoe bestemd afzonderlijk register, dat genummerd, gevisceerd en geparateerd wordt zoals bij artikel 7 bepaald is.

Indien zulks wegens de omvang van de inventaris gerechtvaardigd is, mag de overschrijving tot een beknopt overzicht per categorie beperkt worden. In dit geval blijkt de in het voorgaande artikel bedoelde inventaris aan het register gehecht.

Artikel 12. zonder wijziging.

...//...

Artikel 13.

De inventarisramingen worden gedaan met inachtneming van de aard der betrokken voorwerpen en de bestemming die daaraan in de verrichtingen der onderneming gegeven wordt.

Artikel 14.

De kosten die met de oprichting, de eerste of verdere inrichting van de onderneming verbonden zijn, zoals voorafgaande kosten, oprichtingskosten, eerste inrichtingskosten, met inbegrip van kosten voor studie en voor verhoging van het kapitaal, mogen, totdat ze volledig afgeschreven zijn, op de inventaris vermeld worden ten belope van de werkelijk uitgegeven sommen, nadat de vroeger gedane afschrijvingen en de voor het lopende dienstjaar vastgestelde afschrijving er uitdrukkelijk van afgetrokken werden. Onverminderd de wettelijke, reglementaire of contractuele beschikkingen, eisen aan sommige ondernemingen, mag het jaarlijks af te schrijven gedeelte niet minder dan een vijfde bedragen.

Artikel 15.

De concessie -, gebruiks- of exploitatie-rechten, brevetten, speciale werkwijzen, vergunningen, merken of andere intellectuele rechten die voor de onderneming nog een werkelijke waarde hebben, mogen, tot de volledige verdwijning er van, op de inventaris voorkomen met hun inkoop-, inbreng- of kostprijs, nadat de vroeger gedane afschrijvingen en de voor het lopende boekjaar vastgestelde afschrijving uitdrukkelijk er van afgetrokken zijn ; het minimum deel dat jaarlijks van die rechten wordt afgeschreven, wordt volgens de duur van het recht berekend. Onverminderd de wettelijke, reglementaire

...//...

of contractuele beschikkingen eigen aan sommige ondernemingen, mag het jaarlijks af te schrijven gedeelte niet minder dan een tiende bedragen.

Artikel 16.

De lichamelijke goederen, zowel roerende als onroerende, die voor de uitbating van de onderneming dienen behouden te worden onder vorm van inrichtingen of productiemiddelen van duurzame aard, zoals gronden, onroerende goederen, gebouwen en allerlei bouwwerken, krachttoestellen en andere, vervoermiddelen, zware bewerktuiging, verwisselstukken en speciale vervangingsvoorraden, materieel en meubilair, aan de gang zijnde werken, worden met hun inkoop-, inbreng- of kostprijs op het actief van de inventaris vermeld.

Voor de hierboven opgesomde goederen, waarvan de werkelijke vernieuwing moet worden tegemoet gezien, wordt op het passief van de inventaris een vernieuwingsfonds gebracht, dat vastgesteld en desnoeds herzien wordt volgens redelijke ramingen, die betrekking hebben op de waarde van de vervangingsgoederen, op de dag van de inventaris, hun residuumwaarde en de vermoedelijke bruikbaarheidsduur.

De vernieuwingsfondsen worden voor elk goed afzonderlijk aangelegd ; zulks kan ook gedaan worden per groep van goederen die naar hun aard en het tijdstip waarop zij vermoedelijk kunnen vervangen worden gelijksoortig zijn.

Voor de goederen, bij dit artikel bedoeld, waarvan de werkelijke vernieuwing niet moet worden tegemoet gezien, zoals die waarvan de blijvende instandhouding door onderhoudswerken verzekerd wordt of die welke om andere redenen niet zullen worden vervangen, wordt zo nodig, op het passief van de inventaris een afschrijving gebracht, die berekend wordt op basis van hun inkoop-, inbreng-, of kostprijs, hun vastgestelde waardevermindering, hun resi-

...//...

duumwaarde en de tijd gedurende dewelke ze voor de exploitatie nog kunnen nuttig zijn.

De afschrijvingsfondsen worden voor elk goed afzonderlijk aangelegd; zulks kan ook gedaan worden per klasse goederen van dezelfde aard.

Artikel 17.

De onlichamelijke goederen zoals kapitaalsdeelnemingen in dochterondernemingen of in aanverwante ondernemingen, niet commerciële schuldverordeningen op dergelijke ondernemingen, bewaargevingen van waarden en van allerlei borgtochten, nodig voor de verwezenlijking van het doel der onderneming, worden ten belope van de werkelijk uitgegeven bedragen op het actief van de inventaris gebracht.

Voor de vastgestelde waardeverminderingen worden op het passief van de inventaris voorzieningen aangelegd.

Artikel 18.

De goederen, van welke aard ook, die bestemd zijn om verwerkt of verkocht te worden, zoals grondstoffen, hulpstoffen, afgewerkte of in bewerking zijnde fabrikaten, koopwaren en alle andere goederen die aangeschaft of samengesteld worden met het oog op de latere verkoop er van, worden tegen de gemiddelde inkoop- of kostprijs op de inventaris gebracht. De voorzieningen die dienen aangelegd om de waarde er van terug te brengen tot het peil van de verkoopwaarde op het tijdstip van de inventaris, of tot een mindere waarde die men oordeelt aangenomen te moeten worden, worden per klasse op het passief van de inventaris gebracht.

Artikel 19. (zonder wijziging)

...//...

Artikel 20. (zonder wijziging)

Artikel 21.

De belèggingen in effecten, die als aanwendingen van kapitaal gedaan werden of die niet meer nodig waren voor de verwezenlijking van het doel der onderneming, worden op twee afzonderlijke opgaven geboekt, waarvan de ene voor de genoteerde en de andere voor de niet genoteerde waarden bestemd is.

De waardeverminderingen maken het voorwerp uit, hetzij van uitdrukkelijke afschrijvingen die rechtstreeks op het actief van de inventaris worden afgetrokken, hetzij van voorzieningen die op het passief van de inventaris gebracht worden.

De waarde van de genoteerde effecten mag niet hoger zijn dan hun middenkoers in de maand die de inventaris voorafgaat; die van de niet genoteerde effecten mag niet meer bedragen dan hun inkoopprijs of hun verkoopwaarde, wanneer deze redelijk kan vastgesteld worden.

Artikel 22. (zonder wijziging)

Artikel 23.

De Koning kan, voor de ondernemingen die aan deze wet onderworpen zijn, of slechts voor zekere categorieën er van, bijzondere of aanvullende waarderingsregelen vaststellen; het besluit dat ze opgeeft, kan deze regelen verplichtend maken, of er het voordeel van artikel 12 tweede alinea, aan toekennen.

...//...

Artikel 24.

De gegevens van de inventaris worden vergeleken met die, welke onder vorm van voorlopige balansen door de bij artikel 4 tot 6 bedoelde rekeningen verschaft worden. Indien uit deze vergelijking een verschil blijkt, worden de gegevens van de boekhouding met die van de inventaris door gepaste boekingen in overeenstemming gebracht.

Wanneer, inzonderheid, een som die afgeschreven of ingehouden werd als vernieuwingsfonds, afschrijving of voorziening, méér bedraagt dan wat men redelijkerwijze kan aannemen als nodig zijnde voor het doel, waartoe die som samengesteld werd, moet het overbodige deel van het bedrag als een reserve beschouwd worden.

De onder sectie IV bedoelde jaarlijkse rekeningen moeten rechtstreeks voortkomen uit de definitieve saldibalans; deze wordt opgemaakt na de in de bovenstaande alinea's bedoelde regularisatieboekingen die zo nodig aangevuld werden met de boekingen, vereist voor het bondig overzicht dat aan die staten eigen is.

...//...

S E C T I E IV.

JAARLIJKSE REKENINGEN.

Artikel 25.

Bij het slot van elk dienstjaar wordt er door overdracht van de saldi, die op de bij artikel 24 bedoelde definitieve saldibalans voorkomen, een bedrijfsrekening, een winst- en verliesrekening en een balans opgemaakt.

Paragraaf I. Bedrijfsrekening.

Artikel 26.

De bedrijfsrekening geeft enerzijds de omzet die tijdens het verlopen boekjaar binnen het bestek van het gewone bedrijf der onderneming verwezenlijkt werd en anderzijds de totale kostprijs van de goederen en diensten, waarop die omzet slaat; het verschil, dat volgens het geval, de bedrijfs-winst of het bedrijfsverlies uitmaakt, wordt naar de winst- en verliesrekening gebracht, zoals in artikel 30 aangegeven staat.

Artikel 27. Zonder wijziging.

Artikel 28.

Bij de in artikel 26 bepaalde bedrijfsrekening wordt een staat van de uitgaven en lasten betreffende de productie en diensten van het boekjaar gevoegd. Deze staat moet de volgende gegevens bevatten:

- I° a) De verschillende grondstoffen, benodigheden en allerlei verbruikte goederen;
b) De lonen, wedden en sociale lasten;
c) De overige productiekosten;

.../...

- 2° De belastingen en taksen die noch de winsten, noch de inkomsten der onderneming treffen;
- 3° De wedden, vergoedingen en allerlei bezoldigingen van de eigenaars of zaakvoerders der onderneming, alsook van de personen die er een functie van beheer of leiding uitoefenen;
- 4° De afschrijvings- en vervangingsfondsen, die op de bij de artikelen I5 en I6 bedoelde voorwerpen betrekking hebben.

Artikel 29.

De Koning kan voor sommige door hem bepaalde categorieën van ondernemingen bijzondere regelen voor het opmaken van de bedrijfsrekening voorschrijven.

Paragraaf 2. Winst-en-verliesrekening.

Artikel 30.

De winst- en verliesrekening neemt uit de definitieve saldibalans alle saldi over, die andere inkomsten of winsten, onkosten, lasten en toekenningen vertegenwoordigen, dan die welke op de bedrijfsrekening overgedragen zijn.

De winst- en verliesrekening vermeldt voornamelijk en afzonderlijk:

A. - Wat inkomsten en winsten betreft:

- 1° De bij artikel 26 bedoelde bedrijfswinst;
- 2° De inkomsten uit de bij artikel I7 bedoelde onlichamelijke goederen;
- 3° De inkomsten uit de bij artikel 2I bedoelde investeringen;
- 4° De overige geïnde financiële inkomsten, huren en retributies;
- 5° De winsten voortkomend uit toevallige tegeldemaking van goederen, zoals de bij artikel 22 bedoelde, en uit de tegeldemaking van de bij artikel 2I bedoelde beleggingen in roerende effecten;

.../...

- 6° De overige toevallige of buitengewone winsten;
- 7° De van de reserves afgenomen of overgeschreven bedragen;
- 8° De van de voorzieningen afgenomen of overgeschreven bedragen;
- 9° De uit het vorige boekjaar overgebrachte winst.

B.-Wat de onkosten, lasten en dotaties betreft:

- 1° Het bij artikel 26 bedoeld eventueel bedrijfsverlies;
- 2° De lasten betreffende obligatieleningen, met inbegrip van de belastingen die de onderneming ter ontlasting van de schuldeisers draagt en van de bij artikel I4, alinea 2, bedoelde afschrijvingen;
- 3° De overige financiële lasten;
- 4° De verliezen voortspuitend uit tegeldemakingen, als die welke onder letter A, sub 5° vermeld worden;
- 5° De overige toevallige of buitengewone verliezen;
- 6° De bij artikel I4, eerste alinea, bedoelde afschrijvingen;
- 7° De bij artikel I7, eerste alinea, bedoelde afschrijvingen;
- 8° De bij artikel 2I bedoelde afschrijvingen;
- 9° De overige afschrijvingen;
- IO° De gevormde voorzieningen;
- II° De gevormde reserves;
- I2° De op de winsten en inkomsten van de onderneming te heffen belastingen;
- I3° De onkosten en beloningen die betrekking hebben op de werking van die toezichtsorganen welke niet afhankelijk zijn van het beheer der onderneming, zoals de met het nazicht der rekeningen belaste commissarissen, in de samengeschaakte wetten op de handelsvennootschappen aangeduid, en de overeenkomstig artikel 39 van onderhavige wet aangestelde revisoren;
- I4° Het uit het vorige boekjaar overgebracht verlies.

.../...

aan het woord "directeurs" door het woord "beheer" (voorkantste regel)
Artikel 31. Zonder wijziging
Artikel 32.

De balans, die opgemaakt wordt door overdracht van de saldi der definitieve saldibalans, met uitsluiting van de saldi bedoeld in paragrafen 1 en 2 van onderhavige sectie, moet een getrouw en volledig beeld geven van de financiële toestand der onderneming en van de stand van haar zaken.

Artikel 33.

De rubrieken van het passief worden derwijze opgemaakt en eventueel per hoofdstuk gegroepeerd, dat het volgende duidelijk tot uiting komt:

1° Het geïnvesteerd kapitaal;

De reserves die uit herwaarderings voortspruiten;

De reserves, aangelegd door inhouding van winsten en bestemd om bij het geïnvesteerd kapitaal gevoegd te worden;

De reserves, aangelegd voor bepaalde doeleinden, zoals de reserves tot gelijkmaking der winsten die zouden kunnen verdeeld worden;

De overige reserves, met uitsluiting van alle bedragen die van dezelfde aard zijn als de sub 2° en 3° hieronder vermelde;

2° De vernieuwingsfondsen,

De rekeningen van andere afschrijvingen dan die welke op de overeenstemmende activa in mindering gebracht zijn;

3° De rekeningen van andere voorzieningen dan die welke met het oog op bepaalde waardeverminderingen aangelegd zijn en op de overeenstemmende activa in mindering gebracht zijn;

4° De bij artikel 20 bedoelde obligatieleningen;

5° De andere leningen op vaste termijn of met annuïteiten terugbetaalbaar;

6° De stortingen die nog te verrichten blijven op de deelnemingen, bedoeld bij artikel 17, of op de beleggingen, bedoeld bij artikel 21;

.../...

- 7° De schulden aan bankiers;
- 8° De schulden van financiële aard aan dochtermaatschappijen of hoofdondernemingen,
De schulden tegenover de zaakvoerders, leiders of aange-
stelden der onderneming, en de creditsaldi van de rekeningen
die op naam van de eigenaars geopend zijn,
Alle andere financiële schulden;
- 9° De gewone handelsschulden,
De andere courante schulden;
- 10° De verbintenissen van dezelfde aard als die, bedoeld bij
artikel 19, derde alinea,
De lopende koopovereenkomsten, contracten en handelingen;
- 11° De ontvangsten en inkomsten die aan een later dienstjaar
moeten toegekend worden;
- 12° De netto-winst die uit de winst-en verliesrekening blijkt,
met vermelding van het deel van deze winst, dat door een
overdracht van het vorige dienstjaar bijgebracht is.

Artikel 34. Zonder wijziging.

Artikel 35. Zonder wijziging.

Artikel 36.

De rubrieken van het actief worden derwijze opge-
maakt, en eventueel per hoofdstuk gegroepeerd, dat het volgen-
de afzonderlijk tot uiting komt:

- 1° Het niet gestort bedrag van het geïnvesteerd kapitaal;
- 2° De onkosten van dezelfde aard als de bij artikel 14 bedoel-
de, totdat ze volledig tenietgegaan zijn, met de opsomming
van de afschrijvingen zoals zij onder gezegd artikel bepaald
wordt;
- 3° De rechten van dezelfde aard als de bij artikel 15 bedoelde,
totdat ze volledig tenietgegaan zijn, met de afzonderlijke
opgave van de afschrijvingen zoals zij onder gezegd artikel
bepaald wordt;

.../...

- 4° De verschillende soorten van de bij artikel 16 bedoelde goederen;
- 5° De verschillende soorten van de bij artikel 17 bedoelde goederen;
- 6° De verschillende soorten van de bij artikel 18 bedoelde goederen;
- 7° De gewone commerciële schuldvorderingen,
De andere courante schuldvorderingen;
- 8° De in kas en in bank beschikbare gelden;
- 9° De bij artikel 21 bedoelde beleggingen, met afzonderlijke opgave van de beleggingen in genoteerde waarden en van die in niet genoteerde waarden;
- 10° De schuldvorderingen van financiële aard, andere dan de sub 5° bedoelde;
- 11° De niet courante schuldvorderingen, andere dan de sub 12° bedoelde;
- 12° De debetsaldi van de op naam van de eigenaars geopende rekeningen en de schuldvorderingen op de zaakvoerders, leiders of aangestelden van de onderneming;
- 13° De schuldvorderingen, rechten van verhaal of andere rechten, zoals die bedoeld bij artikel 19, derde alinea, en die welke voortspuiten uit lopende koopovereenkomsten, contracten en handelingen;
- 14° De bij artikel 22 bedoelde goederen;
- 15° De overgangs- of regularisatierekeningen, geopend voor gedane uitgaven die ten laste van het volgende boekjaar vallen;
- 16° Het netto-verlies dat uit de winst-en verliesrekening blijkt.

.../...

S E C T I E V.

BIJZONDERE BEPALINGEN.

Artikel 37.

De Koning kan, voor doeleinden van contrôle of statistiek, aan de categorieën van ondernemingen die hij aanwijst, het opmaken van andere boekhoudingsstaten dan de jaarlijkse rekeningen opleggen. De Koning bepaalt welke van deze staten dienen opgesteld te worden na een nieuwe schifting van de boekhouding.

Artikel 38.

Wat betreft de boekhouding en het opmaken van de bij artikel 37 bepaalde boekhoudingsstaten, kan de Koning voor sommige door Hem aan te wijzen categorieën van ondernemingen, andere dan de door deze wet opgelegde regelen voorschrijven.

S E C T I E VI.

NAZICHT EN BEROEPSGEHEIM.

Artikel 39.

De Koning kan aan de categorieën van ondernemingen die hij aanwijst, de verplichting opleggen om de jaarlijkse rekeningen en andere boekhoudingsstaten waarvan het opmaken bij toepassing van artikel 37 mocht voorgeschreven worden, aan een door elke onderneming vrij gekozen ondernemingsrevisor tot nazicht voor te leggen.

Nadat de revisor zijn opdracht vervuld heeft, overhandigt hij aan de onderneming een verslag, waarin hij vermeldt:

.../...

- a) Of de onderneming hem de nodige faciliteiten toegestaan heeft voor de goede vervulling van zijn opdracht;
- b) Of de verrichtingen van de onderneming overeenkomstig de wettelijke voorschriften geboekt werden;
- c) Of de jaarlijkse rekeningen en de bij artikel 37 bedoelde boekhoudkundige staten, overeenkomstig de wettelijke voorschriften opgemaakt werden.

Artikel 40. Zonder wijziging.

S E C T I E VII.

STRAFBEPALINGEN.

Artikel 41.

Worden gestraft met gevangenis van acht dagen tot drie maanden en met geldboete van 50 frank tot 10.000 frank of met een van die straffen alleen:

- 1° De eigenaar, de zaakvoerder en de beheerder van een onderneming wier inventaris werd opgesteld op een andere wijze dan bij de artikelen 13 tot 22 voorgeschreven wordt en zonder dat de afwijkingen van de bij die artikelen bepaalde regelen uitdrukkelijk door meldingen op de inventaris verantwoord zijn;
- 2° De eigenaar, de zaakvoerder en de beheerder die de vergelijking en het in overeenstemming brengen, voorgeschreven bij artikel 24, niet hebben verricht of laten verrichten in de ondernemingen die hun toebehoren of die zij onder hun beheer hebben.

Artikel 42. Zonder wijziging.

.../...

Artikel 43.

Wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met geldboete van 1.000 frank tot 10.000 frank, of met een van die straffen alleen, hij die een stuk, dat niet is opgemaakt zoals deze wet voorschrijft, wetens en willens voorgesteld heeft als zijnde de inventaris, de bedrijfsrekening, de winst- en verliesrekening of de balans van een bepaald boekjaar en van een onderneming die aan deze wet onderworpen is.

Artikel 44.

Met opsluiting en met een geldboete van 1.000 frank tot 100.000 frank wordt gestraft al wie met een bedrieglijk inzicht of met het voornemen om te benadelen, valsheid heeft gepleegd in de bedrijfsrekening, balansen of winst- en verliesrekeningen van de ondernemingen die aan deze wet onderworpen zijn;

Hetzij door valse handtekeningen,

Hetzij door namaak of vervalsing van geschriften of handtekeningen,

Hetzij door fabricatie van overeenkomsten, bepalingen, obligatiën of ontlastingen ofwel door het naderhand opnemen daarvan in de bedrijfsrekening, in de balansen of in de winst- en verliesrekening,

Hetzij door toevoeging of vervalsing van bepalingen van, verklaringen of van feiten waarvan die akten de opname of vaststelling tot doel hebben.

Artikel 45. Zonder wijziging.

.../...

Artikel 46.

In de ondernemingen, waarop artikel 209 van de samengeschakelde wetten op de vennootschappen niet toepasselijk is, bestaat de balans wat betreft de bovengenoemde artikelen, van zodra zij voorgelegd wordt aan het toezicht van een persoon die het recht heeft er mededeling van te eisen.

Artikel 47.

Elke inbreuk op artikel 40 wordt gestraft met de bij artikel 458 van het strafwetboek bepaalde straffen.

Artikel 48.

Het Eerste Boek van het strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en artikel 85, zal toegepast worden op de door deze sectie bedoelde overtredingen.

B I J L A G E.

Beknopte regelen met betrekking tot de rekeningen treft men inzonderheid in onderstaande teksten aan:

Verzekeringen arbeidsongevallen:

K.B. 7 December 1931, artikel 17, 18 (Pas. nr 534)

Verzekeringen tegen ziekte-invaliditeit:

K.B. 21 Maart 1945, artikel 10, 24, 48 volg. (Pas. blz 233)

Aansprakelijksverzekering vervoerders:

K.B. 14 November 1947, artikelen 3, 10 volg. (Belgisch Staatsblad 26 Mei 1948)

Levensverzekeringen:

Wet 25 Juni 1930 (Pas. nr 270)
K.B. 17 Juni 1931, 4, 5, 9 volg (Pas. nr 231)

Ouderdomsverzekering:

K.B. 10 Juni 1931, artikel 18, 20 (Pas. nr 234)

Banken:

K.B. nr 185 van 9 Juli 1935 (Pas. blz 533) artikel 12)
K.B. 24 November 1937 (Pas. blz 422) (uitv. artikel 12 - R.9.VII.1935)

Private Spaarkassen.

K.B. nr 42 van 15 December 1934, artikelen 15, 34 (Pas. blz. 457)
K.B. 24 Juni 1935 (Pas. blz 491)

Ondernemingen van hypothecaire leningen:

K.B. nr 225 van 7 Januari 1936, artikel 44 (Pas. blz 1)
K.B. 30 Juni 1936 (Pas. blz 487)

Kapitaliseringsmaatschappijen:

K.B. nr 43 van 15 December 1934, artikelen 7, 8, 10 (Pas. blz 462)
K.B. 12 Mei 1938 (Pas. blz 132)

...//...

Half-openbare maatschappijen:

Herdisconterings- en Waarborginstituut.

K.B. nr 157 van 13 Juni 1935, artikel 13
(Pas.blz 378)

Lloyd Royal belge: Wet 10 Oogst 1923, artikel 62 (Pas.
nr 362)

S.A.B.E.N.A. Wet 26 April 1923, artikel 32 (Pas.nr 180)

N.M.van Buurtspoorwegen: Wet 24 Juni 1885, artikel 27volg
(Recueil Législation nr 2143)

N.M. Waterverdeling: Wet van 26 Oogst 1913, artikel 6
(Pas.nr 322)

Ondernemingen van openbare aard:

Regie van het Zeewezen: Besluitwet 29 Oogst
1941, artikel 5 (Pas.Londres 1941,blz 59)

Koel- en Vriesdienstenbedrijf: Besluitwet van
14 November 1944, artikel 3volg(Pas.
blz 246)

Regie van Telegrafie en Telefoonie: Wet 19 Juli
1930, artikel 18volg(Pas blz 943)

Besluit van de Regent 15 Januari 1948: tot coördinering
van de wetten en besluiten in verband met de inkomst-
belastingen (artikel 26, paragraaf 3:bedrijfslasten;
artikel 27, paragraaf 1: winst)(Pas.1948, blz 21).

Wet 13.8.1947 tot oprichting van een Nationale Raad voor
de Steenkolenmijnen (Staatsblad van 7.9.1947, artikel 4).

Openbare instellingen: de meeste openbare instellingen
zijn aan rekenplichtige regelen onderworpen van dezelfde
aard als die welke voor de boekhouding van de Staat
voorgeschreven zijn.
Sommige daarvan zijn evenwel aan regelen van bedrijfs-
boekhouding onderworpen.

...//...

Waren aanwezig:

de Heer LEPAGE, Raadsheer van State, Voorzitter

de Heren DECLEIRE en COYETTE, Raadsheren van State

de Heren VAN DIEVOET en J.VAUTHIER, Bijzitters van de
afdeling Wetgeving

de Heer Cypres, adjunct-griffier, griffier

De Griffier,

De Voorzitter,

J.CYPRES.

F.LEPAGE

Voor uitgifte.

A V I S D U C O N S E I L D ' E T A T .

Le Conseil d'Etat, Section de Législation, deuxième chambre, saisi par le Président de la Chambre des Représentants les 28 juin et 11 septembre 1948 du projet de loi déposé sur le Bureau de la Chambre le 18 mai 1948 relatif à l'enregistrement comptable des entreprises a, ~~au cours de sa~~ séance du 25 septembre 1948, donné l'avis suivant:

De l'exposé des motifs du projet, il résulte que le Gouvernement, considérant la législation actuellement en vigueur en matière de tenue de livres comptables et d'établissements d'états comptables comme datant d'une époque révolue, estime nécessaire de préciser les règles de l'enregistrement comptable que devront observer toutes les entreprises d'une certaine importance.

" Il importe, dit l'exposé des motifs, que l'enregistrement comptable prescrit par la loi conduise à des informations sincères, précises et indiscutables sur la gestion de l'entreprise, sur sa situation économique et financière et qu'il exprime dans des documents appropriés la vérité sur la valeur de l'entreprise telle qu'elle ressort des résultats acquis dans l'exercice de ses activités" .

Le projet a également pour objet de fournir aux services statistiques du Gouvernement les données nécessaires à ses travaux et de permettre un contrôle des entreprises (cfr. art. 37).

Tel étant l'objet du projet, il y a lieu de conclure que seul l'intitulé de la version néerlandaise " Ontwerp van wet betreffende de boekhouding in de ondernemingen" y est conforme. L'intitulé de la version française devrait être " Loi relative à la comptabilité des entreprises " . Ainsi seulement serait assurée la concordance des intitulés des deux versions et abandonnée une locution équivoque dans laquelle est repri-

. . . // . . .

le mot "enregistrement" qui ne connaît pas dans la langue juridique en usage en Belgique l'acception que lui attribue le projet, et qui ne couvre que partiellement son objet.

Le projet s'en remet entièrement au Roi du soin de déterminer in concreto son champ d'application. Il lui confère de larges pouvoirs dans la détermination des documents comptables que les entreprises visées pourront être astreintes à élaborer.

Il ne précise pas ce qu'il entend par "entreprise". Il en résulte que, sans le dire expressément, le projet sera susceptible d'être appliqué à des entreprises dénuées de caractère commercial, à la petite exploitation agricole et à l'artisanat. S'il doit en être ainsi, il serait souhaitable qu'une disposition dissipe tout doute à ce sujet.

Il importe d'autre part de faire ressortir que de nombreuses dispositions légales et réglementaires, dont les principales sont reprises à l'annexe, règlent déjà des points particuliers relatifs à la tenue de la comptabilité dans certaines entreprises. Il serait indispensable que le projet s'exprime concernant son incidence sur cette réglementation.

SECTION I. - Dispositions générales.

L'article 1er abandonne au Roi le soin d'appliquer la loi aux catégories d'entreprises qu'il déterminera.

L'article ne définit toutefois ni la notion d'entreprise à laquelle elle entend se référer, ni les criteria qui devront guider le pouvoir exécutif.

Quelques indications, d'ailleurs très générales dont on ne peut déterminer si elles constituent une énumération limitative ou exemplative, figurent dans l'exposé des motifs. Il serait souhaitable de les intégrer dans l'article 1er, pour préciser la portée de cet article, tout en substituant la notion d' "intérêt public qui s'attache à l'activité de l'entreprise", à la notion plus obscure de "caractère public de leur activité".

. . .//. . .

Les trois premiers mots de l'article 1er sont superflus.

Peut-être y aurait-il lieu de déterminer ici l'étendue des pouvoirs du Roi quant à l'abrogation ou la modification de dispositions particulières régissant la tenue de la comptabilité de certaines catégories d'entreprises.

L'article 2 vise spécialement les entreprises qui ne constituent pas une individualité juridique distincte des personnes auxquelles appartient leur patrimoine. Lorsqu'une entreprise de cette espèce tombera sous l'application de la loi, il devra être tenu par elle une comptabilité distincte de celle des personnes auxquelles appartient son patrimoine. L'article manque de clarté. Il devrait caractériser notamment les entreprises auxquelles il est susceptible d'être appliqué. Son texte devrait être retouché au point de vue de la correction et complété. Il faudrait, en effet, veiller à ce que la comptabilité de l'entreprise fournisse sur les prélèvements personnels opérés par les propriétaires du patrimoine les renseignements indispensables à l'application éventuelle des paragraphes 2 et 3 de l'article 573 du Code de commerce relatif à la banqueroute.

Cet article serait mieux à sa place à la suite de l'article 3 du projet.

Aux termes de l'article 3, les articles 16 à 18 du titre III du Livre 1er du Code de commerce relatifs à la tenue des livres de commerce sont, pour les entreprises soumises au projet, remplacés par les dispositions de celui-ci.

Les documents comptables dont les articles 77, 107, 137, alinéa 1er, 158, 166 et 198 prescrivent la rédaction seront établis conformément aux dispositions du projet pour autant que ces dernières dérogent aux premières.

On n'aperçoit pas de raison qui justifie ou qui incite à déroger aux articles 16 à 18 du titre III du livre 1er du Code de commerce en faveur des entreprises commerciales tombant sous l'application du projet. Il n'existe entre ces dispositions du Code de commerce et l'ensemble du projet aucune contrariété. A la vérité, les dispositions du projet complètent fort bien celles du Code de commerce et partant,

il est souhaitable de maintenir indistinctement leur application à tous les commerçants. ~~S'il en était ainsi,~~ En conséquence, l'article 7 du projet pourrait être allégé en substituant au texte actuel de l'alinéa 1er un renvoi à l'article 18 du titre III du livre 1er du Code de commerce. L'article 11 pourrait faire l'objet d'une modification du même ordre.

L'article 198 des lois coordonnées sur les sociétés commerciales est visé sans raison. Il impose en effet aux sociétés étrangères ayant un siège en Belgique certaines publications obligatoires pour les sociétés belges. Le projet n'affecte en rien cette obligation et l'article 198 devrait être biffé de l'énumération.

Cette remarque fait ressortir une lacune du projet.

Les sociétés étrangères ayant une succursale ou un siège d'opération en Belgique seront-elles susceptibles de voir soumettre cette succursale ou ce siège d'exploitation à l'application du projet ? Il serait souhaitable qu'il en fût ainsi, mais une disposition devrait le dire. Elle trouverait sa place à l'article 2 du projet.

L'alinéa 3 de l'article 3, dont la rédaction devrait être modifiée, pourrait être rattaché à l'alinéa 2.

SECTION II.- De l'enregistrement des opérations de l'entreprise.

Le mot " enregistrement" qui se dit particulièrement de la transcription ou de la mention d'un acte ou d'un écrit dans les registres publics, serait avantageusement remplacé par le mot " inscription". Il en est de même à l'article 4 et ailleurs, chaque fois que le terme " enregistrement" est utilisé.

L'article 4 devrait être modifié comme indiqué ci-dessus et la rédaction du second alinéa devrait être allégée.

La rédaction de l'article 5 devrait être améliorée. Des règles peuvent notamment régir la tenue d'un compte mais non présider à son fonctionnement.

Il ne serait pas inutile de dire à qui incombe le soin d'établir le plan comptable de l'entreprise.

. . .//. . .

A l'alinéa 3, il serait souhaitable de modifier la rédaction de la deuxième partie de cet alinéa de manière à éliminer la locution peu claire relative à un nouveau dépouillement ou à une nouvelle analyse des comptes.

L'article 6 nécessiterait une correction de forme à la quatrième ligne. Le membre de phrase " les mouvements qui y sont reportés" devrait être remplacé par " les opérations qui y sont relatées ".

A l'article 7, une nouvelle rédaction de l'alinéa 1er devrait, conformément à la remarque formulée à l'occasion de l'examen de l'article 3, être substituée à celle du projet.

L'alinéa 2 devrait être modifié, l'article 4 ne parlant pas de livres-journaux spécialisés. L'alinéa 2 devrait être rédigé à nouveau de manière à en éliminer des notions inutiles ou obscures, telle celle de concentration périodique.

A l'article 8, la locution " pièces administratives" peut prêter à confusion. Il vaudrait mieux lui substituer la locution " pièces d'administration de l'entreprise ". La rédaction du restant de l'article devrait être allégée.

Des actes et des documents justifient une opération mais ne l'appuient pas. Une décision n'est pas susceptible d'une inscription dans la comptabilité; c'est l'opération qui en résulte qui l'est.

SECTION III. - De l'inventaire et des opérations de clôture.

L'article 9 ne tient pas compte de ce que de nombreuses entreprises commencent l'exercice et le finissent à d'autres dates que le 1er janvier et le 31 décembre. Pour celles qui lors de la mise en application de la loi préféreraient ne pas solliciter une dérogation à la prescription de l'alinéa 2 ou qui se la verraient refuser, il est nécessaire de prévoir une mesure de transition et de compléter l'article à cette fin.

. . .//. . .

L'alinéa 2 de l'article 10 se réfère au montant et à l'appropriation exacte des provisions, amortissements et fonds de renouvellement répondant aux nécessités d'une marche régulière de l'entreprise. Il semble résulter de la présence dans le texte du mot " montant " que c'est l'application exacte des provisions que le projet vise. Il y aurait lieu, dès lors, de remplacer le terme " appropriation " par " application " .

Le dernier alinéa de l'article dit que les éléments d'actif et de passif qui se rapportent à des opérations sortant du cours ordinaire des activités de l'entreprise font l'objet d'une rubrique spéciale de l'inventaire, à moins qu'ils soient d'importance négligeable. L'exception prévue in fine de cet alinéa devrait être supprimée. Elle peut donner lieu à des abus et nuire à la précision des inventaires.

Le premier alinéa de l'article 11 devrait être retouché au point de vue de la forme.

A l'article 13 on n'aperçoit pas la raison de la mention dans le texte de la notion de fonction. Elle se confond avec celle de destination. Les mots qui la concernent devraient être omis.

L'article 14 fixe à un cinquième le taux minimum de l'amortissement annuel des frais de fondation, d'organisation, de constitution, de premier établissement, etc., des entreprises.

La législation relative au contrôle des entreprises d'assurance sur la vie, notamment, organise l'amortissement de ces dépenses d'une autre manière. Rien dans le projet n'indique qu'il pourrait avoir pour objet l'abrogation de dispositions de cet ordre, particulières à certaines entreprises. Il serait dès lors, nécessaire d'ajouter à l'alinéa une disposition proclamant le maintien de cette réglementation. L'article devrait également être retouché au point de vue de la terminologie.

. . .//. . .

L'alinéa 1er de l'article 15 fixe à un dixième le taux d'amortissement annuel de certains biens incorporels tels les droits de concession, d'exploitation, d'usage de brevets, de licence, etc., à moins qu'une autre méthode ne soit imposée par la loi ou par une convention.

On ne perçoit pas la raison pour laquelle il n'est pas établi de corrélation entre le mode d'amortissement de ces biens et ceux des frais visés à l'article 14. Celui-ci impose un minimum annuel d'amortissement, mais laisse aux entreprises la faculté de procéder à des amortissements plus importants. Il serait logique, sous réserve du respect dû aux prescriptions légales ou conventionnelles, de se borner à arrêter un minimum annuel de un dixième.

L'alinéa 2 de l'article 16 introduit dans la législation la notion de fonds de renouvellement. La définition qui en est donnée devrait être précisée de manière à faire ressortir notamment que les valeurs qui déterminent l'établissement du fonds de renouvellement sont celles du jour de la confection de l'inventaire. L'alinéa devrait, en outre, être revu du point de vue de la forme.

Article 17.- Le membre de phrase de l'alinéa 1er qui se réfère aux "dépôts de valeurs et de cautionnements divers auxquels un rôle permanent est assigné dans la politique de l'entreprise " devrait être remplacé par "dépôts de valeurs et de cautionnements divers nécessaires pour la réalisation de l'objet de l'entreprise ".

A la deuxième phrase de l'article 18, l'adjectif " nette " devrait être omis dans l'expression " valeur nette " . Il s'agit en effet de la valeur comptable de biens et de fonds cotés.

La locution " prix d'achat et de revient moyen " devrait être remplacée par " prix moyen d'achat et de revient".

. . .//. . .

Article 21.- A l'alinéa 1er, le membre de phrase "auxquels, un rôle permanent a cessé d'être assigné dans la politique de l'entreprise " devrait être remplacé par ' qui ne sont plus nécessaires à la réalisation de l'objet de l'entreprise ".

Les derniers mots de l'alinéa 3 devraient être omis, car la valeur vénale d'un objet peut toujours être établie.

La deuxième partie de l'article 23 dit: "l'arrêté qui les énonce peut leur conférer un caractère obligatoire ou leur étendre le bénéfice de l'article 12, alinéa 2 ". Comme on n'aperçoit pas, dans l'hypothèse envisagée, de raisons qui pourraient inciter le Roi à imposer par arrêté des règles qui n'auraient pas un caractère obligatoire, cette partie de l'article serait utilement ramenée au texte ci-après: " l'arrêté qui les énumère peut leur étendre le bénéfice de l'article 12, alinéa 2 " .

La réserve prévue à l'alinéa 2 de l'article 24 est une notion nouvelle. Elle est constituée de l'excédent du fonds de renouvellement et doit faire l'objet d'une inscription sous forme d'une réserve sans affectation. Les mots " doit être traité comme telle " terminant cet alinéa constituent une redondance qui devrait être omise.

SECTION IV.- Des comptes annuels.

L'article 26 introduit la notion de chiffre d'affaire. Il serait souhaitable que cette notion fût précisée dans la loi. L'article exige en outre une légère retouche de forme.

A l'alinéa 1er de l'article 28, il serait souhaitable de remplacer le mot " détails " par le mot " données ". Le terme est plus correct et concorde avec celui utilisé dans la version néerlandaise du projet.

Le dernier alinéa devrait être supprimé. Si l'état des dépenses et charges visé à l'article 28 est établi conformément aux prescriptions qui y sont édictées, le total des dépenses doit concorder avec le coût global des

objets et prestations sur lesquels le chiffre d'affaires a porté. Il ne peut dès lors y avoir place pour un exposé sur la relation existante entre le total des dépenses portées sur l'état annexe et le coût global visé à l'article 26.

Article 29.- Le projet ne permet pas de déterminer quel devra être le critérium dont devra s'inspirer le Roi pour soumettre certaines catégories d'entreprises à une réglementation particulière en matière d'établissement de comptes d'exploitation. La rédaction de cette disposition devrait, en tout état de cause, être plus claire.

Article 36, alinéa 1.- Il serait souhaitable de substituer, à l'adverbe " clairement ", l'adverbe " séparément " qui reflète mieux le but poursuivi par la disposition.

SECTION V. - Dispositions spéciales.

L'article 37 confère au Roi le pouvoir d'imposer, à des fins de contrôle ou de statistique, l'établissement d'états comptables autres que les comptes annuels. Il ajoute que le Roi détermine ceux de ces états qui doivent être formés sans nouveau dépouillement de la comptabilité.

L'objet du projet étant d'assurer une tenue complète et parfaite de la comptabilité des entreprises, il faut présumer que les états comptables qui pourront, en vertu de cette disposition, être imposés par le Roi seront établis sans nouveau dépouillement de la comptabilité. La seconde phrase de l'article 37 devrait dès lors se borner à conférer au Roi la faculté d'imposer, lorsqu'il le juge nécessaire, un nouveau dépouillement de la comptabilité préalablement à l'établissement des états qu'il serait amené à exiger par application du présent article.

. . . // . . .

L'article 38 est obscur et devrait être rédigé de manière telle qu'on puisse déterminer si le pouvoir attribué au Roi se borne à lui conférer la faculté de prescrire, pour l'établissement des comptes annuels ou des états visés à l'article 37, d'autres règles que celles prévues à la section 4 du projet, ou s'il lui permet d'imposer pour la tenue de la comptabilité tout entière un plan qu'il détermine.

L'examen du projet ne permet pas, sur ce point, de se faire une opinion certaine. Il semble toutefois que ce soit ~~la~~ la première hypothèse qu'il faille pencher.

L'article 39 n'aura de raison d'être que le jour où les reviseurs d'entreprise auront été institués.

Le littéra C nécessite une légère retouche.

Article 41, alinéa 1er. Les peines privatives de liberté étant réputées plus graves que les amendes, celles-ci devraient être citées en premier lieu. Le taux des peines d'amende semble excessif et le taux des peines d'emprisonnement ne correspond pas à leur importance. Pour maintenir un certain équilibre entre le taux des peines prévues aux articles 41 et 42 et celles établies par les articles 200 et suivants des lois coordonnées sur les sociétés, il serait suffisant d'édicter l'emprisonnement de 8 jours à 3 mois et l'amende de 50 à 10.000 frs ou l'une de ces peines seulement.

Article 43. Pour les mêmes raisons que celles indiquées ci-dessus, il serait souhaitable d'édicter l'emprisonnement de 8 jours à 3 mois et l'amende de 1.000 à 10.000 frs., ou l'une de ces peines seulement.

Article 44. Le compte d'exploitation tel qu'il est défini par le projet constitue un acte au même titre que le compte de profits et pertes. Il y aurait dès lors lieu de l'insérer dans l'énumération inscrite à l'alinéa 4. Ce qui aurait pour conséquence de lui rendre également applicable l'alinéa 5, qui se réfère à l'alinéa 4.

. . . // . . .

Article 46. L'article 209 des lois coordonnées sur les sociétés dispose que le bilan d'une société commerciale existe dès qu'il est soumis à l'inspection des actionnaires ou des sociétaires.

L'article 46 devrait être mis en concordance avec cette disposition et dire que le bilan des entreprises auxquelles l'article 209 des lois coordonnées sur les sociétés n'est pas applicable, existe dès qu'il est soumis à l'inspection d'une personne qui a le droit d'en prendre connaissance.

Afin d'éviter toute équivoque concernant l'infraction dont se rendent coupables ceux qui violent l'article 40 du projet et dans un but d'uniformisation des textes de droit pénal, il serait préférable de se borner à dire à l'article 47 que toute infraction à l'article 40 est punie des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.

Article 49. Cet article laisse au Roi le soin de déterminer la date et les conditions dans lesquelles la loi entrera en vigueur. Par " conditions " on semble entendre ici " modalités ".

Cette disposition devrait être omise, car elle est dénuée de justification. La loi n'est en effet susceptible d'être appliquée qu'aux catégories d'entreprises préalablement déterminées par lui. Le Roi, dans ce texte, décide déjà de la date de la mise en application.

Le maintien de la disposition serait d'autre part gênant parce qu'il contraindrait bien inutilement le Roi à mettre la loi en vigueur avant de pouvoir procéder à la détermination des catégories d'entreprises auxquelles il se propose de l'appliquer.

Il ne devrait en être autrement que si on entendait permettre au Roi de mettre la loi en vigueur, par parties, ce que rien dans le projet n'incite à penser.

Le CONSEIL D'ETAT propose en conséquence d'apporter au texte du projet qui lui a été soumis les modifications ci-après:

PROJET DE LOI RELATIF A LA COMPTABILITE

DES ENTREPRISES.

CHARLES, Prince de Belgique,
Régent du Royaume,
A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition du Ministre de la Coordination
Economique et du Rééquipement National et de l'avis des
Ministres qui en ont délibéré en Conseil,

NOUS AVONS ARRETE ET ARRETONS :

Le Ministre de la Coordination Economique et du
Rééquipement National est chargé de déposer en Notre Nom,
aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur
suit:

S E C T I O N I.

DISPOSITIONS GENERALES.

Article premier.

La présente loi est applicable aux catégories
d'entreprises qui sont déterminées par le Roi.

Pour l'établissement de ces catégories, le Roi
prend en considération l'importance économique des entre-
prises, leur statut juridique, le caractère d'intérêt public
qui s'attache à leur activité.

Article 2.

Le titre III, Livre I, du Code de commerce demeure
applicable aux entreprises soumises à la présente loi qui
ont la qualité de commerçant.

.../...

Les inventaire , bilan et compte de profits et pertes, dont la rédaction est imposée par les articles 77, 107, 137, alinéa 1er, 158 et 166 des lois coordonnées sur les sociétés commerciales sont dressés conformément aux dispositions de la présente loi par les sociétés qui y sont soumises. Les dispositions précitées, en ce qu'elles ne sont pas incompatibles avec les dispositions de la présente loi, restent applicables à ces sociétés.

Article 3.

Toute entreprise soumise à la présente loi fait l'objet d'une comptabilité distincte alors même qu'elle ne constitue pas une individualité propre, séparée de celle des personnes auxquelles appartient son patrimoine; le capital investi et les modifications qui y sont apportées font, notamment, l'objet d'écritures mettant clairement en lumière leur nature et leur montant.

Il en est de même des prélèvements personnels opérés par les personnes auxquelles appartient le patrimoine de l'entreprise.

Les entreprises étrangères qui exploitent en Belgique une succursale ou un siège quelconque d'opérations, sont soumises aux dispositions de la présente loi, en ce qui concerne la comptabilité de ces succursales ou sièges d'opérations.

S E C T I O N II.

DE L'INSCRIPTION DES OPERATIONS DE L'ENTREPRISE.

Article 4.

Toutes le opérations intéressant la constitution, l'activité et l'administration financière de l'entreprise font l'objet, jour par jour, d'une inscription immédiate,

.../...

complète et sincère, dans un ou plusieurs livres-journaux. Toute écriture s'appuie sur une pièce justificative.

Ces inscriptions sont faites selon les règles usuelles de la comptabilité en partie double. Elles s'appuient sur un système de comptes spécifiant, selon leur nature, d'une part, les ressources mises en oeuvre, telles que capitaux investis, réserves, bénéfices, fonds et provisions de toute nature, dettes et obligations quelconques envers les tiers, et, d'autre part les actifs, en ce compris les droits et recours quelconques contre des tiers ainsi que les charges et pertes non encore imputées.

Article 5.

Le système de comptes visé à l'article précédent est décrit et les règles relatives à leur tenue sont consignées dans un plan comptable.

Il est veillé à l'adaptation méthodique de ce plan à la nature de l'activité de l'entreprise et aux besoins de son administration.

Le plan comptable est établi de manière à permettre la confection des comptes annuels visés à la section IV, par transcription directe des soldes des comptes.

Article 6.

Les comptes visés aux articles précédents sont tenus et groupés de manière à faire apparaître une concordance parfaite entre les opérations qui y sont relatées et les écritures consignées aux livres-journaux.

Article 7.

Le livre-journal est coté, paraphé et visé, conformément aux dispositions de l'article 18 du titre III du livre premier du Code de commerce.

.../...

Lorsqu'il est tenu simultanément plusieurs livres-journaux spécialisés, les inscriptions qu'ils portent sont périodiquement et au moins une fois par mois réunies et reproduites dans un journal centralisateur.

Article 8.

Les actes, documents, lettres et pièces d'administration de l'entreprise qui appuient les opérations faisant l'objet d'une inscription dans les livres comptables, sont classés systématiquement.

S E C T I O N III.

DE L'INVENTAIRE ET DES OPERATIONS DE CLOTURE.

Article 9.

Les comptes sont tenus par exercice.

Sauf les dérogations accordées par le Roi, l'exercice commence le 1er janvier et se termine le 31 décembre suivant.

Les entreprises pour lesquelles l'exercice prend fin à une date autre que le 31 décembre et qui n'ont pas obtenu la dérogation prévue à l'alinéa 2 ci-dessus, terminent l'exercice, au cours duquel la loi leur est appliquée, le 31 décembre de l'année civile en cours.

Article 10.

A la clôture de chaque exercice, il est procédé aux relevés matériels détaillés ainsi qu'aux autres contrôles et revisions nécessaires à la vérification complète de l'existence et de la valeur de tous les éléments, tant actifs que passifs, du patrimoine de l'entreprise.

.../...

Les revisions s'étendent au montant et à l'appli-
cation exacte des provisions, amortissements et fonds de
renouvellement répondant aux nécessités d'une marche régu-
lière de l'entreprise.

Les résultats de ces opérations et des évaluations,
article par article, auxquelles il doit être systématique-
ment procédé, sont consignés dans un inventaire établi sous
seing privé.

Pour permettre la confrontation prescrite par
l'article 24, l'inventaire est ordonné comme le système de
comptes visé aux articles 4 à 6.

Les éléments d'actif et de passif qui se rappor-
tent à des opérations sortant du cours ordinaire des activi-
tés de l'entreprise font l'objet d'une rubrique spéciale
de l'inventaire.

Article 11.

L'inventaire est copié, exercice par exercice,
dans un registre à ce destiné, visé, coté et paraphé comme
il est dit à l'article 7.

Lorsque l'importance de l'inventaire le justifie,
la transcription peut être limitée à une récapitulation,
catégorie par catégorie. Dans ce cas, l'inventaire visé à
l'article précédent reste annexé au registre.

Article 12. sans modification

Article 13.

Les évaluations d'inventaire sont établies en
ayant égard à la nature des objets en cause et à la desti-
nation qui leur est assignée dans les opérations de l'en-
treprise.

.../...

Article 14.

Les frais inhérents à la fondation, à l'organisation première ou ultérieure de l'entreprise, tels que les frais préliminaires, frais de constitution, frais de premier établissement, y compris frais d'études et frais d'augmentation du capital, peuvent, jusqu'à leur complet amortissement, être portés à l'inventaire pour les sommes réellement dépensées, sous déduction explicite des amortissements antérieurement pratiqués et de l'amortissement fixé pour l'exercice. Sans préjudice aux dispositions légales, réglementaires ou conventionnelles, propres à certaines catégories d'entreprises, la fraction qui est annuellement amortie ne peut être inférieure à un cinquième.

Article 15.

Les droits de concession, d'usage ou d'exploitation, les brevets, procédés spéciaux, licences, marques et autres droits intellectuels qui ont conservé pour l'entreprise une valeur effective peuvent, jusqu'à leur complète extinction, figurer à l'inventaire pour leur prix d'achat, d'apport ou de revient sous déduction explicite des amortissements antérieurement pratiqués et de l'amortissement fixé pour l'exercice; la fraction minimum qui en est annuellement amortie se calcule d'après la durée du droit. Sans préjudice aux dispositions légales, réglementaires ou conventionnelles propres à certaines entreprises, la fraction qui est annuellement amortie ne peut être inférieure à un dixième.

.../...

Article 16.

Les biens corporels, meubles et immeubles, qui demeurent nécessaires à l'exploitation de l'entreprise au titre d'installation ou de moyens de production permanents, tels que terrains, immeubles, bâtiments et constructions diverses, machines motrices et autres, moyens de transport, gros outillage, rechanges et approvisionnements spéciaux de remplacement, matériel et mobilier, travaux en cours, sont portés à l'actif de l'inventaire pour leur prix d'achat, d'apport ou de revient.

Pour ceux de ces biens dont le renouvellement effectif doit être envisagé, il est porté au passif de l'inventaire un fonds de renouvellement établi et, au besoin, revu d'après des prévisions raisonnables ^{portant sur} quant à la valeur, au jour de l'inventaire, des biens de remplacement, la valeur résiduaire et la durée probable d'utilisation.

Les fonds de renouvellement sont individualisés pour chaque bien; ils peuvent l'être aussi par catégories de biens semblables par leur nature et l'époque de leur remplacement probable.

Pour ceux des biens visés au présent article, dont le renouvellement effectif ne doit pas être envisagé, tels que ceux dont l'entretien assure la permanence ou ceux qui ne seront pas remplacés pour d'autres motifs, il est porté au passif de l'inventaire, s'il y a lieu, un amortissement calculé en fonction de leur valeur d'achat, d'apport ou de revient, leur dépréciation constatée, leur valeur résiduaire et la durée pendant laquelle ils resteront utiles à l'exploitation.

Les fonds d'amortissement sont individualisés pour chaque bien; ils peuvent l'être aussi par catégorie de biens de même nature.

.../...

Article 17.

Les biens incorporels, tels que participations en capital dans des entreprises filiales ou associées, créances non commerciales sur de telles entreprises, dépôts de valeurs et de cautionnements divers, nécessaires pour la réalisation de l'objet de l'entreprise, sont portés à l'actif de l'inventaire pour les sommes réellement dépensées.

Les dépréciations constatées font l'objet de provisions portées au passif de l'inventaire.

Article 18.

Les biens de toute nature destinés à être transformés ou vendus, tels que matières premières, approvisionnements d'exploitation, produits fabriqués, ou en cours de fabrication, marchandises et tous autres biens acquis ou constitués en vue de leur vente ultérieure, sont portés à l'inventaire au prix moyen d'achat ou de revient. Les provisions nécessaires pour en ramener la valeur au niveau de la valeur vénale à l'époque de l'inventaire, ou à telle valeur moindre qu'il est jugé nécessaire d'adopter, sont portées, catégorie par catégorie, au passif de l'inventaire.

Articles 19 et 20. sans modifications

Article 21.

Les investissements en valeurs mobilières effectués au titre d'emploi de capitaux ou qui ont cessé d'être nécessaires pour la réalisation de l'objet de l'entreprise, font l'objet de relevés distincts selon qu'ils s'agit de valeurs cotées ou non cotées.

Les dépréciations font l'objet soit d'amortissements explicites portés en déduction directe à l'actif de l'inventaire, soit de provisions portées au passif de celui-ci.

.../...

La valeur nette des fons cotés ne peut être supérieure à leur cours moyen dans le mois qui précède la date de l'inventaire; celle des fonds non cotés ne peut être supérieure ni à leur prix d'acquisition ni à leur valeur vénale si elle peut être raisonnablement établie.

Article 22. sans modification

Article 23.

Le Roi peut établir, pour les entreprises soumises à la présente loi ou pour certaines catégories d'entre elles seulement, des règles particulières ou complémentaires d'évaluation; l'arrêté qui les énumère peut leur étendre le bénéfice de l'article 12, alinéa 2.

Article 24.

Les données de l'inventaire sont confrontées avec celles fournies en forme de balances provisoires par les comptes visés aux articles 4 à 6. Si un désaccord résulte de cette confrontation, les données présentées par la comptabilité sont mises en concordance avec celles de l'inventaire par des écritures appropriées.

En particulier, lorsqu'une somme amortie ou retenue au titre de dotation de renouvellement, d'amortissement ou de provision présente un excédent par rapport à ce qui est raisonnablement jugé nécessaire à la fin qui en a motivé la constitution, l'excédent doit être considéré comme une réserve.

Les comptes annuels visés à la section IV doivent procéder directement de la balance définitive des comptes, dressée après les écritures de mise en concordance visées aux alinéas précédents complétées, s'il en est besoin, par les écritures requises pour la présentation résumée qui est le propre de ces états.

.../...

S E C T I O N IV.

DES COMPTES ANNUELS.

Article 25. sans modification

Paragraphe I. Du compte d'exploitation.

Article 26.

Le compte d'exploitation dégage, d'une part, le chiffre d'affaires réalisé dans le cadre des activités habituelles de l'entreprise, au cours de l'exercice écoulé, et, d'autre part, le coût global des objets et prestations sur lesquels ce chiffre d'affaires a porté; la différence qui constitue, selon le cas, le bénéfice ou la perte d'exploitation, est portée au compte de profits et pertes comme il est dit à l'article 30.

Article 27. sans modification

Article 28.

Le compte d'exploitation défini à l'article 26 est complété par un état des dépenses et charges relatives aux productions et prestations de l'exercice. Cet état comportera les données suivantes:

- 1°) a) Les matières, fournitures et consommations diverses;
b) Les salaires, appointements et charges sociales;
c) Les autres frais de production;
- 2°) Les impôts et taxes autres que les impôts assis sur les profits et revenus de l'entreprise;
- 3°) Les appointements, indemnités et rémunérations quelconques des propriétaires ou gérants de l'entreprise, ainsi que des personnes qui y exercent une fonction d'administration ou de direction;
- 4°) Les dotations d'amortissement et de renouvellement qui se rapportent aux objets visés aux articles 15 et 16.

.../...

Article 29.

Le Roi peut, pour certaines catégories d'entreprises qu'il détermine, prescrire des règles particulières, pour l'établissement du compte d'exploitation.

Paragraphe. 2 Du compte de profits et pertes.

Articles 30, 31, 32, 33, 34, 35 -sans modification.

Article 36.

Les rubriques de l'actif sont établies et sont éventuellement groupées par chapitre de manière à faire ressortir séparément:

- 1° Le montant non libéré du capital investi;
- 2° Jusqu'à leur complète extinction, les frais de la nature de ceux visés à l'article 14, avec le détail des amortissements tel qu'il est défini au dit article;
- 3° Jusqu'à leur complète extinction, les droits de la nature de ceux visés à l'article 15, avec le détail des amortissements tel qu'il est défini au dit article;
- 4° Les diverses catégories de biens visés à l'article 16;
- 5° Les diverses catégories de biens visés à l'article 17;
- 6° Les diverses catégories de biens visés à l'article 18;
- 7° Les créances commerciales courantes,
Les autres créances courantes;
- 8° Les disponibilités en caisse et en banque;
- 9° Les investissements visés à l'article 21, en distinguant ceux relatifs à des valeurs cotées de ceux relatifs à des valeurs non cotées;

.../...

- I0° Les créances de nature financière autres que celles visées sub 5°;
- II° Les créances non courantes autres que celles visées sub I2°;
- I2° Les Soldes débiteurs des comptes ouverts aux propriétaires et les créances sur les gérants, dirigeants ou préposés de l'entreprise;
- I3° Les droits de créance, de recours ou autres, tels que ceux visés à l'article I9, alinéa 3 et ceux qui procèdent de marchés, contrats et affaires en cours;
- I4° Les biens visés à l'article 22;
- I5° Les comptes transitoires ou de régularisation ouverts aux dépenses exposées dont la charge incombe à l'exercice suivant;
- I6° La perte nette ressortant du compte de profits et pertes.

S E C T I O N V.

DISPOSITIONS SPECIALES.

Article 37.

Le Roi peut, à des fins de contrôle ou de statistique, imposer aux catégories d'entreprises qu'il désigne, l'établissement d'états comptables autres que les comptes annuels. Le Roi détermine ceux de ces états qui doivent être établis après nouveau dépouillement de la comptabilité.

Article 38.

Le Roi peut, pour certaines catégories d'entreprises qu'il détermine, prescrire pour la tenue de la comptabilité et l'établissement des états comptables prévus à l'article 37, d'autres règles que celles imposées par la présente loi.

.../...

S E C T I O N VI.

De la revision et du secret professionnel.

Article 39.

Le Roi peut imposer aux catégories d'entreprises qu'il désigne, l'obligation de soumettre les comptes annuels et autres états comptables dont la rédaction serait prescrite par application de l'article 37, à l'examen d'un reviseur d'entreprise de leur choix.

Après avoir rempli sa mission, le reviseur remet à l'entreprise un rapport où il indique :

- a) Si l'entreprise lui a accordé les facilités nécessaires à la bonne exécution de sa mission;
- b) Si les opérations de l'entreprise ont été inscrites conformément aux règles légales;
- c) Si les comptes annuels et les états comptables visés à l'article 37 ont été dressés conformément aux règles légales.

Article 40 sans modification.

S E C T I O N VII.

DISPOSITIONS PENALES.

Article 41.

Seront punis d'un emprisonnement de huit jours à trois mois et d'une amende de 50 francs à 10.000 francs, ou d'une de ces peines seulement :

- I° Les propriétaire, gérant et administrateur d'entreprises dont l'inventaire a été rédigé autrement que ne le prescrivent les articles 13 à 22 et sans que les dérogations aux règles édictées par ces articles soient motivées explicitement par des mentions portées à l'inventaire;

2° Les propriétaire, gérant et administrateur qui n'auront pas procédé ou fait procéder dans les entreprises qui leur appartiennent ou dont ils ont la gestion, à la confrontation et à la mise en concordance prévues par l'article 24.

Article 42. sans modification

Article 43.

Sera puni d'un emprisonnement de huit jours à trois mois et d'une amende de 1.000^{francs} à 10.000 francs ou d'une de ces peines seulement, celui qui aura sciemment présenté comme étant l'inventaire, le compte d'exploitation, le compte de profits et pertes ou le bilan afférent à un exercice déterminé d'une entreprise soumise à la présente loi, un document dressé autrement que celle-ci le prescrit.

Article 44.

^{francs} Seront punies de la réclusion et d'une amende de 1.000 à 100.000 francs les personnes qui auront commis un faux, avec une intention frauduleuse ou à dessein de nuire, dans les comptes d'exploitation, dans les bilans ou dans les comptes de profits et pertes des entreprises soumises à la présente loi:

Soit par fausses signatures,

Soit par contrefaçon ou altération d'écritures ou de signatures,

Soit par fabrication de conventions, dispositions, obligations ou décharges ou par leur insertion après coup dans les comptes d'exploitation, dans les bilans ou dans les comptes de profits et pertes,

.../...

Soit par addition ou altération de clauses,
de déclarations ou de faits que ces actes ont pour objet
de recevoir ou de constater.

Article 45. sans modification

Article 46.

Dans les entreprises auxquelles l'article
209 des lois coordonnées sur les sociétés n'est pas appli-
cable, le bilan existe, au point de vue des articles
précédents, dès qu'il est soumis à l'inspection d'une
personne qui a le droit d'en réclamer communication.

Article 47.

Toute infraction à l'article 40 est punie des
peines prévues par l'article 458 du Code pénal.

Article 48.

Le livre Ier du Code pénal, sans exception
du chapitre VII et de l'article 85, sera appliqué aux
infractions prévues par la présente section.

Article 49.

A supprimer.

A N N E X E .

Des règles succinctes relatives aux comptes sont prévues notamment dans les textes ci-après :

Assurances accidents du travail :

A.R. 7 décembre 1931, articles 17, 18 (Pas. n° 534)

Assurances maladie invalidité:

A.R. 21 mars 1945, articles 10, 24, 48 ss (Pas. page 233)

Assurances responsabilité transporteurs:

A.R. 14 novembre 1947, articles 3, 10 ss (Moniteur 26 mai 1948)

Assurances-vie:

Loi 25 juin 1930 (Pas. n° 270)
A.R. 17 juin 1931, 4, 5, 9 ss (Pas. n° 231)

Assurances vieillesse:

A.R. 10 juin 1931, articles 18, 20 (Pas. n° 234)

Banques:

A.R. n° 185 du 9 juillet 1935 (Pas. page 543)
article 12)
A.R. 24 novembre 1937 (Pas. page 422) (exéo.
article 12 - R. 9. VII. 1935)

Caisses d'épargne privées:

A.R. n° 42 du 15 décembre 1934, article 15, 34
(pas. page 457)
A.R. 24 juin 1935 (Pas. page 491)

Entreprises de prêts hypothécaires:

A.R. n° 225 du 7 janvier 1936, article 44 (Pas.
page 1)
A.R. 30 juin 1936 (Pas. page 487)

. . .//. . .

Sociétés de capitalisations:

A.R. n° 4 du 15 décembre 1934, articles 7, 8, 10
(Pas. page 462)
A.R. 12 mai 1938 (Pas. page 132)

Sociétés semi- publiques:

Institut Réescompte et Garantie

A.R. n° 157 du 13 juin 1935, article 13 (Pas.
page 378)

Lloyd royal belge: Loi 10 août 1923, article 62 (Pas. n°
362)

S.A.B.E.N.A.: Loi 26 avril 1923, article 32 (Pas. n° 180)

S.N. Chemins de fer vicinaux: Loi 24 juin 1885, article 27 ss
(Recueil Législation n° 2143)

S.N. Distribution d'Eau: Loi 26 août 1913, article 6 (Pas.
n° 322)

Entreprises à caractère public:

Régie de la Marine: Arrêté-loi 29 août 1941, article
5 (Pas. Londres 1941, page 59)

Régie des Services frigorifiques: Arrêté-loi du 14
novembre 1944, article 3 ss
(Pas. page 246)

Régie des Télégraphes et Téléphones: Loi 19 juillet
1930, article 18 ss (Pas. page 943)

Arrêté Régent 15 janvier 1948: coordonnant les lois et arrêté
relatifs aux impôts sur le revenu (article 26, paragraphe 3:
charge professionnelle; article 27, paragraphe 1: bénéfice)
(Pas. 1948, p. 21).

Loi 13.8.1947 instituant le ~~Conseil~~ *Conseil* National ~~des~~ Charbonnages
(Moniteur du 7.9.1947, article 4).

Etablissements publics: la plupart des établissements pu-
blics sont soumis à des règles comptables analogues à celles
édictées pour la comptabilité de l'Etat.
Certains d'entre eux cependant sont soumis à des règles de
comptabilité industrielle.

Etaient présents:

M.LEPAGE, Conseiller d'Etat, Président

M.M. DECLEIRE et COYETTE, Conseillers d'Etat

M.M. VAN DIEVOET et J.VAUTHIER, assesseurs de la section
de législation

M. CYPRES, Greffier adjoint, greffier

Le Greffier,

Le Président

J.CYPRES

F. LEPAGE

Pour expédition.